

отриманого доходу, понесених витрат тощо, а також з діючим порядком його податкового регулювання.

Список використаних джерел

1. Економічний аналіз діяльності підприємств [Текст] : навч. посіб. / За ред. С.Б. Барнгольца. – М, 2005.
2. Грязьова, А.Г. Фінансово кредитний енциклопедичний словник [Текст] / А.Г. Грязьова. – М.: Фінанси і статистика, 2002. – 1168 с.
3. Манів, З. О. Економіка підприємства [Текст] : навч. посіб. / З.О. Манів, І.М. Луцький. – К. : Знання, 2004. – 580 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
4. Організація бухгалтерського обліку [Текст] : навч. посіб. / За ред. В.С. Леня. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 696 с.

УДК 338.436.33:346

Радченко Оксана

к.е.н., с.н.с.

ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН

м. Київ

ДОСВІД АГРАРНОГО БЮДЖЕТУ ЄС ДЛЯ УКРАЇНИ

Анотація

У статті розглянуто питання формування аграрного бюджету ЄС та деякі позиції і особливості спільної аграрної політики (САП). Проаналізовано асигнування та виконання бюджету ЄС за 2010-2013 рр., розглянуто нормативні акти щодо нового планового бюджетного періоду. Визначено можливості та необхідність використання досвіду бюджетного планування країн ЄС для України.

Ключові слова: *Аграрний бюджет ЄС, сільське господарство, Спільна аграрна політика, заходи підтримки.*

Уряди європейських країн прийняли політичний курс на підтримку сільського господарства та виробництва харчових продуктів як засіб забезпечення запасів продовольства і запобігання економічній депресії в сільських районах. Такий шлях виявився досить успішним і призвів до збільшення кількості вироблених харчових продуктів. Виробництво зерна, молока і яловичини за останні сорок років зросло майже вдвічі. Цей досвід буде корисним і для України, як великої аграрної держави.

Проблеми висвітлення досвіду формування та використання аграрного бюджету ЄС знайшли висвітлення у працях О.М. Бородіної, І.В. Бураковського, В.М. Геєця, С.М. Кваші, Т.О. Осташко та інших. Авторами досліджено, що підтримка сільського господарства прийняла форму Спільної Аграрної Політики (далі - САП), яка обходиться країнам ЄС приблизно в 40 мільярдів євро на рік.

Дослідити розвиток аграрного бюджету європейських країн та визначити

його корисність для вітчизняного сільського господарства.

За останні 20 років витрати ЄС на підтримку сільського господарства в порівнянних цінах 2007 р. склали приблизно по 50-60 млрд. євро на рік. Бюджет видатків ЄС на аграрну політику за 2010-2013 рр. приведено у табл. 1.

Таблиця 1

Бюджет видатків ЄС на аграрну політику за 2010-2013 рр., тис. євро

Стаття	Асигнування 2013		Асигнування 2012		Виконання 2011		Виконання 2010	
	Зобов'язання	Платежі	Зобов'язання	Платежі	Зобов'язання	Платежі	Зобов'язання	Платежі
05 01	133234	133234	134453	134453	135638	135638	133002	133002
05 02	2773440	2772526	3233310	3232963	3532059	3532805	4315517	4313849
05 03	40931900	40931900	40510700	40510700	40178029	40178029	39675730	39675730
05 04	14804955	12498639	14600144	13129893	14408430	12292015	14585362	11483422
05 05	259328	53770	234458	53586	215000	101768	169800	14385
05 06	6629	5069	6360	5780	5041	5041	5232	5232
05 07	-84900	-84900	-192700	-192700	76445	76445	-42586	-42586
05 08	27307	33470	47310	45147	26600	23493	38387	31456
Усього	58851894	5643710	58574036	56919825	58577244	56345236	58880446	55614492

Джерело: [6]

У структурі загального бюджету ЄС видатки на сільське господарство розміщені в розділі 5 «Сільське господарство і сільський розвиток», за напрямками фінансування: адміністративні витрати на аграрну політику; інтервенції на аграрний розвиток; прямі платежі; сільський розвиток; підготовчі заходи; міжнародні аспекти аграрної політики; витрати на аудит; політика стратегічного розвитку і координації аграрної політики.

Фінансування має свою специфіку, так видатки на заходи підтримки фермерів проводяться через два фонди, які є складовою частини бюджету ЄС. Зокрема, Європейський сільськогосподарський фонд гарантій (EAGF) фінансує прямі виплати фермерам, витрати на інтервенцію на аграрний ринок, витрати на зберігання продукції і експортні субсидії. Інший фонд – Європейський сільськогосподарський фонд розвитку сільських територій (EAFRD) фінансує програми сталого розвитку сільських територій країн-членів ЄС. У більшості досліджень ці фонди називають ступені/стовбці (Pillar) I та II [1; 2; 4].

На даний час витрати на підтримку сільського господарства через бюджет ЄС становлять 0,5% валового внутрішнього продукту країн ЄС або в середньому по 324 євро на га сільськогосподарських угідь. Потрібно врахувати, що підтримку сільського господарства країни ЄС здійснюють також з національних бюджетів в обсязі приблизно 20% або по 81 євро на гектар сільгоспугідь. Загалом, форми фінансової підтримки тісно пов'язані з цілями і завданнями країн ЄС на певному етапі економічного розвитку.

За узгодженою спільною стратегією «Європа у 2020 році» ставляться основні завдання підтримки сільського господарства на 2014-2020 рр., а саме забезпечити: стабільне виробництво продовольчих товарів; раціональне використання природних ресурсів; збалансований розвиток сільських територій. У структурному розрізі фінансуватимуться три напрямки: прямі

виплати; регулювання ринку; розвиток сільської місцевості. Ці завдання планується виконати за допомогою заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання прямих субсидій централізованого фонду ЄС. Намічається перерозподілити субсидії між країнами ЄС, підвищити їх цілеспрямованість, перерозподілити субсидії між напрямками підтримки. Передбачається субсидування більш тісно пов'язувати з природоохоронними вимогами, з підтримкою дрібних господарств, з підтримкою місцевостей з гіршими природно-економічними умовами. Передбачено також багаторічне фінансове планування. На 2014-2020 роки планується виділити 38% бюджету ЄС – 31,27 млрд євро на субсидії та 95,60 млрд євро на розвиток сільськогосподарських територій. На потреби ЄСПП передбачено 361,5 млрд. євро на 7 років, тобто близько 50 млрд. євро щорічно. Заплановано, що до 2020 року бюджет САП складе тільки 1/3 бюджету ЄС.

У проекті всі держави ЄС розділені на держави-вкладники та держави-одержувачі. Німеччина, Франція, Великобританія, Нідерланди і Фінляндія (у попередньому бюджетному циклі 2007-2013 рр. також Італія) надають приблизно 60-70 % фінансування ЄС. Серед найбільших держав-вкладників (у млрд. євро): Німеччина – 9 (20% бюджетного фінансування в 2012 р.); Франція – 5-7 (16,7%); Італія – 4,8; Великобританія – 4,7; Нідерланди – до 2 (4,8%) і Фінляндія – 0,6 (1,6%). Серед держав-одержувачів субсидій (у млрд. євро): Португалія – 3,1; Бельгія – 3,5; Іспанія – 3,7; Угорщина – 4,5; Греція – 4,8 і Польща – 11,2 [4].

Загальний рівень бюджету планується знизити на 3,2% (з 272,78 млн. євро у 2007-2013 роках в цінах 2011 року до 264,11 млн. євро на 2014-2020 роки). Проте аналіз, проведений А. Метьюзом [4], свідчить, що такий висновок прийнятний для бюджету у постійних цінах, а якщо базовий і фактичні результати перерахувати в поточних цінах, то зниження відсутнє. Всі держави – члени повинні досягти принаймні рівень 196 євро за гектар в поточних цінах до 2020 року.

Станом на початок 2015 року проведено аналіз перших кроків реформи [6]. Встановлено, що законодавчі органи Європейського Союзу ухвалили 4 нових ключових правил, які визначатимуть САП до 2020 року. Суть нової реформи – оновити обґрунтування та механізми сільськогосподарської політики. При цьому прямі виплати залишаються найбільш важливим заходом аграрної політики. Незважаючи на спроби, щоб надати платежам інше спрямування, напрямок попередніх реформ, а саме дерегулювання та лібералізація ринкових заходів, залишається. Експерти вважають, що зміни мають характер політики компромісу; реформа явно не достатня, щоб домогтися серйозних змін і розподілі коштів.

Нова система прямих платежів, наприклад для Англії, з 2015 року буде схожою на поточні у багатьох відношеннях. Для одержання підтримки необхідна наявність фермерського господарства, та працівників. У розпорядженні фермера мають бути посівні площі, щоб відповідати певним критеріям одержання допомоги. Виплати будуть обчислюватися за єдиною ставкою за права, а не пов'язані з рівнем сільськогосподарського виробництва [3; 7]. Проте буде і ряд змін, одна з найважливіших – одержання 30% від прямого платежу фермерам

буде залежати від виконання ними певних вимог застосування природоохоронної практики. Інші зміни - виплати фермерам, які перевищують граничне значення, - будуть зніматися, або, як альтернатива, необхідне буде розширення угідь протягом перших років отримання цих платежів. Фермери зможуть отримувати прямі виплати, тільки за умови, якщо відповідають вимогам «активний фермер». Система прямих платежів передбачає також надання додаткової підтримки молодим фермерам.

Проаналізувати, як досвід аграрного бюджету ЄС позначиться на сільському господарстві України складно, але можна сказати, що власникам сільськогосподарських підприємств буде необхідно провести повну модернізацію виробництва для приведення його до стандартів та вимог ЄС. Проблемою є те, що значно підвищаться вимоги до якості продукції, за сучасними вітчизняними стандартами вона навряд чи зможе на рівні конкурувати з європейськими аналогами. Є певні тривоги щодо балансу експорту та імпорту, коли відкриють кордони для всіх товарів, без діючих донині обмежуючих мит.

Для конкурентоздатності вітчизняного сектору з агросектором ЄС, вітчизняному виробнику необхідні значні ресурси для проведення модернізації. При цьому відкритим залишається питання, чи можна буде розраховувати на субсидії з боку держави, навіть у чинних обсягах, якщо аграрний бюджет строго регламентуватиметься за розмірами, структурою та напрямками відповідно до вимог ЄС.

Список використаних джерел

1. Жиденко, Н.А. Політика фінансування аграрного сектору Європейського Союзу [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=460> (дата звернення: 14.12.2014). — Назва з екрана.
2. Кваша, К.С. Заходи підтримки розвитку сільського господарства в країнах-членах ЄС [Електронний ресурс]. — Режим доступу : journals.iir.kiev.ua/index.php/ес_n/.../2032 (дата звернення : 14.12.2014). — Назва з екрана.
3. Радченко, О. Новації підтримки фермерів ЄС у бюджетних програмах до 2020 року [Текст] / О.Н.Радченко // Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (6 грудня 2014 р). / відп. ред. І.Б. Садовська. – Ч. 1. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. – 200 с.
4. Alan Matthews The CAP budget in the MFF Part 2 – direct payment envelopes in Pillar 1 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://capreform.eu/the-cap-budget-in-the-mff-part-2-direct-payment-envelopes-in-pillar-1/> (дата звернення : 14.12.2014). — Назва з екрана.
5. Emil Erjavec Alan The Reform of the CAP: One Year After [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://capreform.eu/the-reform-of-the-cap-on-year-after/>Дата звернення: 10.12.2014). — Назва з екрана.
6. Official Journal of the European Union <http://eur-lex.europa.eu/oj/direct-access.html> (дата звернення: 14.12.2014). — Назва з екрана.

7. CAP Reform in England Status report on Direct Payments August 2013 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.gov.uk/defra (дата звернення : 14.09.2014). — Назва з екрана.

УДК 330.322.01

Рудь Інна
к.е.н., доцент
Миколаївський національний університет
імені В.О.Сухомлинського
м.Миколаїв

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ

Анотація

В даній роботі висвітлено проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України, визначено основні недоліки та проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну та вказано основні шляхи вирішення даної проблеми.

***Ключові слова:** іноземні інвестиції, проблеми залучення, інвестиційний клімат, інвестиційне законодавство, Україна.*

На сучасному етапі розвитку світового господарства важливим та актуальним питанням є розвиток інвестиційної діяльності, залучення та використання іноземних інвестицій. Майже всі країни світу спрямовують свої зусилля на підвищення інвестиційної привабливості іноземних інвестицій та збільшення їх обсягів в національну економіку, в тому числі і Україна. Проте вирішення даної проблеми є неможливим без залучення іноземних інвестицій за умов нестачі власних фінансових ресурсів, необхідних для ефективного функціонування національної економіки, стабільного економічного розвитку країни, забезпечення структурних зрушень у національному господарстві.

Дослідження проблеми іноземного інвестування завжди перебувало в центрі уваги економічної думки. Це спричинено тим, що інвестиційна діяльність стосується глибинних процесів економіки, зумовлює розвиток національного господарства в довгостроковому періоді, стимулює процес економічного зростання. Ефективність іноземного інвестування значною мірою залежить від правильного вибору пріоритетних напрямків реалізації інвестиційних проектів. Саме тому необхідно визначитися з основними проблемами та недоліками цього процесу.

Різноманітні аспекти іноземного інвестування розглядалися у працях таких знаних зарубіжних учених, як Е. Берлоу, О. Вільямсон, Д. Гофман, Дж. Даннінг, Дж. Мур, М. Портер, П.Фішер та ін. Питання залучення іноземних інвестицій в Україну, знайшли відображення у дослідженнях багатьох вітчизняних вчених: О. Барановського, Я. Бережного, І.Бланка, В. Гейця, А.Гриньова, Б. Данилишина,